

פורצי הדרך

מנחם תלמי

כשיצא, גירד המפקד את ערפו ונאנח עמר קות: „אוי הפלמחניקים הללו! חיות! ולבו יוצא מאהבה לבחורים הללו ששום דבר לא יעמוד בפני רצונם.

הבחור הלז היה אמיץ וגם פיקח. החליט שטובים השלושה מן האחר, שהרי הלב אינו מברזל ומוטב להקל מהלב עומס מיותר של גבורה ופחד. מיד מצא לו עוד שני בחורים המוכנים לאותה הרפתקה בתולית. בתולית, לפי שאיש לא הקדים לעשותה.

עם השיכה יוצאים את קרית-ענבים, מצוידים ב„נשק פרטי“, היינו רובה גרמני, סטן, אקדח וקצת רימונים. ב„טרמפ“ מגיעים למשאבת המים השוכנת בפתחו של שער-הגיא בלכתך מירושלים. חבריהם שלמטה גדים להם ומנסים להגיאם ממעשה „נחפו וחסר-אחריות“, אך לפנייהם שלושה שהחליטו, ואין להזיזם. ובכן מוסיפים להם תחמושת, רימונים וברכות פלמי חיות כנות.

את הלילה הזה דוקא בחר לו הירח לסיוור גלוי. יריות של סתם משוטטות בחלל בגישושים מהורהרים ארוכות. ההליכה לעבר החורשות שבגבעות הדרומיות תלולה וקשה אך אינה מעייפת את אלה הרגילים לדברים מלאים יותר. מרגיז רק הירח — איזה אור בהיר וחצוף!

לאחר עשר דקות של הליכה זהירה בעבי החורשה רודפות אחריהם יריות של משמר הלגיון המשוטט שם באקראי. שלוש שעות הם רובצים מאחרי סלע גדול ומייתלים לשקט ולהודמנות להמשיך בדרכם.

המצב ביש למדי. כל אחד בינו לבין עצמו כבר ויתר על המשימה אלא שנתבייש לומר זאת לחברו. נמאס לרובך כך באפס מעשה לפי שאין זה מן החכמה להתגרות באויב. אלא שרב להם גם לאותם ישמעאלים לירות סתם בעלמא ואין יודעים לאן. פסקו היריות.

השלושה קמים ללכת וגולשים בזהירות לדרך הר-יטוב. הם הולכים ועמם הולך הלילה, צועדים כוכבים ומשנים את מעמדם והירח אף הוא גולש באטיות לטבורו של רקיע עמום. כפעם

הדרך לירושלים סגורה. אין נכנס בשערי העיר ואין יוצא. לאטרוז לא נכבשה. שער-הגיא עדיין בבחינת שטח-הפקר ואותם אקליפטוסים רמים שבכבישו אינם יודעים עדיין למי לסגוד — לנו או לאויבנו.

איש פלמ"ח בריא ופרוע שער עומד לפני מפקדו. עליו להגיע לביתו שבשפלה ויהי מה. גם המפקד מכיר בהכרח שבדבר, על אף המצב הקשה שבחזיתות ירושלים, כשלוחם לא יסולא בפז, ולא כל שכן בחור שכמותו. אלא שהוא מוכרח.

— טוב, — אומר מפקדו. — שרוע ימים לרשותך. נקווה שתגיע שיירה ותרד, ואז תוכל לנסוע. זהו. בהצלחה. בחור!

הימים תולפים. שיירה לא באה. ומאין תבוא? מצב הרוח נעכר. יש ליצור יש מאין. מוכרחים להגיע וחסל!

השבילים שמדרום לכביש לטרון נהירים לו יפה. אז, בלילות של ממלכת-הסיוור, היו עוברים בהם לא אחת ביום ובלילה. כן, הוא זוכר היטב כל משעול, כל קבוצת חושות, את המעין ואת ה„טרסות“. זה רעיון! זה רעיון! ללכת באותם השבילים ולהגיע! שהרי מוכרח אתה להגיע. איש פלמ"ח אתה או לא? —

זה מסוכן? — ראינו כבר סכנות! יצחקו לי? — הצוחק אחרון, צוחק לרוויה! למחרת היום פגישה עם המפקד.

— אני יוצא.

— מה?

— אני יוצא, אני אומר.

— איך?

— ברגל, בכיוון חולדה.

— מה???

— מה ששמעת. ברגל. בלילה.

— יצאת מדעתך?...

— אולי.

— שמע. בעצם רעיון. לא רע...

דושיה זה נמשך כעשר דקות וסופו:

— נו, טוב. לך לשלום. אבל זכור! אותי לא

שאלת, כל האחריות עליך. שתהיה זהיר, יא-שייך, דחילאק!..

והם קוראים לזה „דחוף“ — משכה בכתיפיה.
— יהיה כך...

תותחים ופגזים

— ג'יפים, ג'יפים! מוכרחים להשיג וחטל!
— להשיג... לגרד צריכים! „סורמיה“ רקובה
אנו שווים אם לא נשיג!
הטלפונים שבשפלה מתחילים לטרטר, מכור
גיות בלויות נחפזות והיושבים בהן יורדים
ונכנסים חליפות, פעם בפנים שוחקות, פעם
בפנים חמוצות.

— השגתי אחד.

— אין להם.

— מקולקל, בתיקון ודוקא עכשיו.

בבסיס כבר ישנם שמונה ג'יפים בריאי-
מיבנה רומנוע ולידם הנהגים, בעלי ארשת שקטה
לכאורה, לפי שהלילה שומה עליהם לנפץ אותו
חיץ ארוך, אותה חומה אטומה המפרידה בין
השפלה להרים, אם יצליחו — הם הם שיפתחו
דף חדש בהיסטוריה.

למשימה זו נבחרו הנהגים כה"א הידיעה.
דיינו אם נזכיר את השם „גברוש“ — והשאך
כיוצא בו.

אבק מיתמר במשעול, לחצר פורץ ברהטה
ג'יפ ונעצר בחריקה, אחד קיפח מטיל קדמי
מהמושב ופורץ בצחוק של צהלה.

— איך אנו יא-ממזרים? — מצביע על הג'יפ
החדש שאבק הדרכים דבק בו לראשונה.

— עוד ג'יפ. — מחייכים הנהגים. — יש
כבר תשעה.

— מה „עוד ג'יפ“? טמבלים! יודעים למי
הוא שייך? לבן-גוריון בכבודו ובעצמו! נתן
אותו כמו חול... איףף!

רד הערב, מהרי ירושלים גחים צללי אופל
בעוד שבשפלה עוד מרצדים זהרורים אחרונים,
חזורים, עשרה ג'יפים חונים בככר וממתנינים
כנהגיהם, שמשקפי-אבק רוכבים בהידוק על
שערם, בג'יפים תותחים מפורקים, ארגזים חתומים
הנושאים ברפידתם פגזים נוקשים ופלדיים.

הלה, הקיפת, מתיו את הזנבית הרושפת
לאפלה החזרת וממשמש את קנהו הדק של
התותח המנומנם. — תותחים, פגזים. — אומר
הוא סתמית ונאנח. — אי, יא-ממזרים! הם
יודעים מה-זתומרת המשען הזה, הנסיעה
שחהיה, ההדמעות שיעלו בעיני הירושלמים
כשידעו מה מביאים להם ה„חבריא“ מהפלמ"ח?
יש לי גלב מפר בירושלים, נחמד, מלא בדיחות

בפעם הם חשים למחבוא, מעלים אור בפנס
הזעיר ותרים את הדרך שבמפת. הלאה!

שוקע הירח והולך ואפלה דחוסה רווית-טל
לופתת את היקום, ולפתע — כלבים נובחים!
נובחים בעוז ובשצף ומעוררים את עמיתיהם
הסמויים המצטרפים ליללה, ועד שלופתת האימה
את השלושה כבר מזדקרים למולם בתים ומתוכם
עולים דיבורים רמים בישמעאלית.
— ארצה!

חילה מהירה ומאומצת לאחור וים של
שבלים גבוהות בולע את השלושה, רטובות
השבלים ושותקות, בקרוב יזרח השחר, באיזשה
חרישית הן נרפנות לגופם של החותרים, כעוזרות
בכמיסת הסוד וכולאות בתוכן את רעמי הלב
הנחבט, צפרירים ראשונים משוטטים בתמיהה—
כבר אפשר לראות את חולדה, את יערה עלי
רכס, מתרבעים בתוך התבואה ומחכים לזריחה
מלאה מחשש שדות מוקשים וצלפים שלנו.

מהרה הפציע הבוקר, בשערי חולדה נכנסים
השלושה, פרוצים, עייפים ורטובים מטל ספוג
אבק, שותקים צעדו איש ליד רעהו, נרגשים
והומים בתוך-תוכם, בוטחים ואדישים כלפי
החורץ.

— נו, היה כדאי, — פוטר אחד מתחת
לחטמו, איש אינו משיב וכל אחד חושב: כדאי?
— ועוד איך...! אלא שלא הייתי עושה זאת
שנית... ובכל זאת: אילו היה בא משהו מהימן
ואומר שמן הצורך לעשות מצעד לילי זה עוד
הפעם, ספק רב אם היו מסרבים.

נכנסו ועברו בין צריפים ורפתות שחיים
ועמל שוקקים בהם, איש לא שעה אליהם: סתם
שלושה בחורים, מזוהמים משום משהו — — —
הלכו ונטפלו לממ"ז הרציני והשתקני ואמרו
מה שאמרו, ועד שהגיע לכלל הצרה שאין כאן
ענין של „מתיחה“, אך עמהם לחדר האלחוט
כשפניו קמוטים בארשת של: אוהו! סנסציה!
— הלו, קורח אחד, הלו, קורח אחד, מברק
לפסל שניים, פסל שניים — עבור, — נרעד
הקיטון.

האלחוטאית במטה של הרי ירושלים גוחנת
על השולחן ונוטלת כלי חשק את האזניות
שהחלו מרעישות לאזניה, בוזב עפרון צהוב
היא מריצה כתבה על פיסת הנייר המשובץ.
אמרה מה שאמרה למיקרופון ושוב הגיחה את
האזניות.

— שמע תעביר את המברק לר—ה. זה דחוף,
אחד הגיע לחולדה, מאיפה? אני לא יודעת.

על המפה: קוים, נקודות וקוים מקוטעים, סימני עפרון אדום. — צפופית מדי, — מתאנח הוא ביבושת — לכל הרוחות: ננסה לתקן ולהדריים.

מכאן מזדקרים סלעים ומשם מעמיק בשוויץ נפש ואדי צר. בתווך — מהמורה ראויה לשמה. מביטים הנהגים איש ברעהו ומושכים בכתפיהם. — ראשון — צא!

בהיסוס מעט גולש הגיפ. דוושת הגו נסחטת עד תום, המנוע שואג, שוצף המפלט ומרעים, נרעדת המכונה ונוטה לצדדים בחריקות נואשות בעוד גלגליה מנסים להאחז בכל משהו שאינו טובעני ומרתק. אמץ... אמץ... עוד קמעה... נו... או — עבר!! — השני!... — השלישי!...

במשך דקות אחדות עברו תשעה וממתינים מעבר מזה שוקטים ונרגעים.

יורד האחרון, זוקר חרטומו מעלה ברצון, מפרפר, רועם וצוח. אינו יכול. גולש לאחור ושוב זונק בכל מאמצי רצונו. עוד... הנה כך!... עב — לא!... נוטה על צדו יתר על המידה, רגע שוהה ומיד נהפך.

לנהגו אל תדאג. בעוד מועד קפצו ונעלמו וטרם תגענה רגליהם בקרקע כבר פיהם מלא נאצה מעומק הלב. — חוקן בריא! אוף!...

שעה ארוכה עמלים להקים את המכונית. שרשרות, כבלים שכמים, ידים מיובלות, מדהנות, גניחות והמיות עידוד ואזירה — והגיפ מוקם על גלגליו. אך השחר אינו ממתין. אישם מאחורי ההרים הרחוקים כבר גשל את התוליו והוא מתקין עצמו לפשוט על הלילה. יש למהר ולחזור, לא הצלחנו. אחרנו. אלמלא הגיפ העשירי, הגיפ הארור שנתהפך!...

במרוצה שלאחר-כך, בין הגיפים לשחר, ניצחו הגיפים. קודם אור של ממש נבלעו בשערי המשק, מאובקים, עייפים ונכונים למחר. תותחים ופגזים שבקרונותיהם חופו ביריעות האברזין וציפו אף הם ללילה שיבוא. הם חיכו לירושלים, וירושלים ציפתה להם.

ה"פורץ" הראשון

שוב עבר יום והציף היקום דמדומים. הגיפים, התותחים והפגזים היו ממתינים בפאתי החצר ונהגיהם העייפים נחרו מיוזעים בצריפים לוחטים שטרם פג חומם. באפס מעשה חיכו כאן

ורציני — גם זה וגם זה. אז לפני שטסתי הנה אמר: תראה, "לוקש". נתנים לנו מאה וחמישים גרם להם ליום. זה מנה? זה צחוק. הה? אבל תנו פחות, תנו מאה והביאו פגזים ותותחים, אני אומר!... ותארו לכם — אנחנו נביא. זה עצום!

פעמון מצלצל צרודות.

— בלך לאכול, הה?

— ועוד איך. הצי רוטל סלט אני עושה, אני... בירושלים נאכל סלעים ורסיסים, חחח! אחר-כך היתה אפלה גמורה ובתוכה רטנו כבושות ובחרייף עשרת הגיפים, משל ידעו את המחכה להם הלילה. נהגיהם ישבו על דוכי ניהם, קצרי-רוח, מעשנים ברתיחה, בעוד שהאחרים סובבים הלך ושוב ואינם מסיימים דיוניהם הנרגשים.

סופו של דבר יצאו בהמולח מהלך ראשון בדרך בואכה בית ג'יו.

מאחורי אוכפי ההרים המסתירים את שטח לטרון המהמו והידדו קולות נפץ חזקים, דהרו בשקשוק צרורות נרחקים. כפעם בפעם הוארו השמים בניקוקים שוהים ואפסים פתע.

— מה זה? הרעים מישו בקולו כדי לגבור על רעש המנועים.

— חטיבה 7 עולה על לטרון.

— שוב? בשבילנו זה חיפוי לא רע. הסחה בהיסח הדעת...

מימין, במעלה הגבעה, רובצת בית ג'יו שתוקה. כלבים נובחים בה אלא שאין קולם נשמע בשל טרטור מנועים רוגזים, היורדים משביל של ממש למשעול מפוקפק. מפוקפק למדי, לא כל שכן באפלה לילית זו.

— בין גיפ לגיפ ריווח! הכניסו "ספישלים"! הכל בסדר?... קדימה!

הנעה קדמית ואחורית מטילה את ה"שירות" למשעול החמורים ולאפלה הדחוסה. לראשונה פעורות העינים במאמץ ורואות מאום שחור שחור וצללים שאין בהם ממש. לאיטה נסחבת השיירה לתוך שטח ההפקר, לתוך הבלתי ידוע. כטלטולים הללו לא חשו הגיפים זה כבר — אלה השדים הנאמנים של מלחמתנו, מבליגים על מהמורות ומהלומות וסוחבים קדימה ברצון כן, ברטינת מאמץ.

— הופ...!

המנועים נושפים בהקלה.

— האפלה הארוכה... — גוחן אחד בגיפ הראשון, — ונדמה לי שטעינו, — סילון אור

— אני — אומר ר. — הצלחתי להאחו ולא
לפרוח מהמושב, אבל הנהג הזה — ימח שמו!...
שיחיה עד מאה ועשרים!

כחצי קילומטר מאחריהם נעים הג'יפים עמוסי
התותחים. מפקדי הפלמ"ח הולכים בראש, כלי
עבודה בידיהם ומשפרים את הדרך ככל האפשר:
סותמים מהמורות, מסלקים גזרי-סלע ומסיטים
כפעם בפעם מבטם לעבר המיית המכונות. קריר
הלילה ועיקשים הסלעים. זיעה מבצבצת על
הפנים, שעל שעל, שעה שעה. קרבים הג'יפים
לעבר ירושלים המייחלת, אך יש הידורים שאין
ליישרם ולהתקינם כמו ידים וכלים פשוטים.
ואז חוברים הנהגים והמלווים, מטים כתף,
נותנים ידים ומעבירים את המכונות ומטענה
לעבר המשעול המתמשך.

שעל שעל, בסבלנות, במאמץ, בבטחון וברצון
עז. הנה נשקפים כבר האקליפטוסים של שער-
הגיא, רוח משחקת באמרייהם הנכפפים מעט.
ואלה שהתרגשות של שמחה בלבם מדמים
שסוגדים האילנות, שסוגדים הם לתותחים
ולפגזים.

לפנות בוקר עולה הג'יפ הראשון על כביש
האספלט המקועקע, רטוש המוקשים והפגזים.
בהקלה נוספים המנועים וסוערים בתשוקה
לקראת תאוצה אחרי לילה של זחילה אטית
ומחובבת.

— ירושלים עוד נמה את שנתה רבת
התעתועים, תותחי האויב עוד ממטירים שפע
פגזים, רעש והרס והרהובות הקופאים בפחדם
נרעדים ומחדדים לכל חבט פגז שסופו ילל
זגוגיות מתרססות, מפל טיח מתרסק ואבק המת
מזג עם אפלת הסמטאות.

ילד מתעורר במקלט למהלומת פגז הנופל
ברחוב סמוך.

— אבא'לי! — הוא מילל. — אני פוחד!
האב העיף, מגודל זיפיזקן, מגשש באפלה
ולופת את פני הילד.

— שש... אל תפחד. — אומר ורועד מצינת
בוקר.

— למה אין לנו תותחים, אבא'לי? — שואל
הילד ונושם ברוגע את ריח אביו.

— יהיו, בוביק, מחר יהיו, עכשיו ישן.

— ומי יביא אותם?

— מי?... הפלמ"ח, ילדי, הפלמ"ח.

— מי זה הפלמ"ח, אבא? אלה עם הכובעים
הגדולים של נוטרים ועם זקן בפנים?

תותחים ופגזים שירושלים רעבה להם, מופגזת
ללא מזוח ואין במה להשיב לאויב כגמולו.

המפקד ב. ועמיתו ויתרו על שינה של לפנות
ערב. מצהרים היו מסיירים ובודקים את השבי-
לים שמחת לבית-ג'יו בואכה בית-סוסין והלאה
מזה. לאים מהלילה הקודם, מקופחי חמה של יום,
שרוטים וחבולים, אבל הדרך נתהורה להם
יותר ויותר. עכשיו ידעו היכן אפשר להכנס
בג'יפים, והיכן יש להימנע מלהיכנס. ירד
עליהם הערב ועדיין סובכו בשטחים ברים
את המשעול הנאות. מחר עם לילה שומה עליהם
להביא את התותחים לירושלים — והם יביאום!
המשעול שבו הם צועדים דק הוא, תחות
ומרוגב, העייפות מפתה לשכב מעט. רק קמעה,
רק להניח לאברים הלאים, לקרוא קצת דרור
למחשבה, שתטוס לה, נטולת מאמץ של גוף, רך
המשעול, מה טוב לשכב ולהסית את הדעת, בלי
משים נעצמות העיניים. מה בכך? רק קצת...
הג'יפ מנתר בתוך האבק והעלטה ובו שניים
שותקים ומצומצמי עינים, ליד הנהג ישב אותו
ר. שאישר בחציפה את הליכתו הראשונה של
פקודו אל השפלה. „אם הוא הגיע ברגל —
אגיע אני בג'יפ“, הרהר ועשה, וכבר עברו את
החלקים הקשים של הלא-הדרך, עברו ותמהו
קצת על עצמם, על עצמותיהם שעדיין שלמות
נשארו ועל הג'יפ שלא בגד על אף המהלומות
העזות שספג עדנה.

— בית ג'יו! — חייך הנהג, — כאן, למעלה,
מכאן — זה כלום. הגענו — ופרץ בשטף צחוק
בעוד גופו מוסיף להיטלטל מחמת מהמורות
ובליטות אבנים.

ר. הביט בו באהבה אך נזהר שהלז לא ישגיח
במבטו, „עוד מעט בוקר“, אמר וקינח פניו
בשרוולו. ביקום עמדה אפרורית של קודם
הפצעה.

— תראה! — נפתע. — סלע או אדם? —
והצביע על משעולם.

הלכו וקרבו והג'יפ רועש. פתע נח הגוש
ונחלק בבהלה לשנים. הג'יפ עצר בחריקה
והשנים קפצו ממנו לצדדים, בני-אדם!

חלק אחד מן הגוש אמר בתרגושת: ג'יפ!
— אני צוללת אם זה לא ר.!? — זעק חלקו
השני.

— חברה!...

— אהלאן! מירושלים? מירושלים!!

— ועוד איך!

— הצלחתם להגיע עם הג'יפ!

בפיג'מה, פרוע שער, והורה באצבע רוטטת
 וחסרת תקווה.

באותה שעה כבר היו פורקים מהגיפים
 המאובקים את התותחים ותיבות הפגזים. התר-
 תחים הראשונים של ירושלים העברית.

אלה שהסתכלו בהם מן הצד דמעות עמדו
 בעיניהם — תמצית הכאב והחרון של חדשים.
 — תותחים, תותחים... לחשו באהבה לכחורים
 האמיצים.

— מחר בלילה נביא עוד. — ענו הללו בחיוך
 כשהם ממשיכים בהתרת הקישורים.

— כן. — מחייך האב חיוך עיף.

— והם באמת יביאו תותחים?

— יביאו, אמרתי. מחר יביאו ועכשיו תישן
 כבר.

מעבר עמדות תותחיה־אויב הפציע השחר
 אדום והססני, כאילו בוש על שהוחיר את
 היקום ללילה ולמוראותיו. שני פגזים נפלו ונת-
 בקעו בנפץ אימים. נידרדרו אבנים ברעש. גיתמר
 בזינוק עמוד אבק מאויים ועלו זעקות נשים
 וילדים. כעבור דקותיים עברו ביעף שני אמבור
 לגסים משוריינים מנסרים בצפצופם.

— זה כאן! ימינה! — צעק להם אדם בהול